QAZAQ UNIVERSITETI

Апталық
1948 жылдың
20 сәуірінен
шыға бастады

РЕСПУБЛИКАЛЫҚ АПТАЛЫҚ ГАЗЕТ | WWW.FARABI.UNIVERSITY | №41 (2043) 9 ҚАРАША 2026 ЖЫЛ

Әл-Фараби тұжырымдары ешқашан өзектілігін жоғалтпайды

«Философия. Ізгілік. Болашақ» атты халықаралық симпозиумға қатысушыларға

Қадірлі қауым!

Сіздерді ұлы ойшыл, данышпан ғалым Әбу Насыр әл-Фараби мұрасын зерделеуге арналған халықаралық симпозиумның ашылуымен құттықтаймын!

Әбу Насыр әл-Фараби – әлем өркениетінің өрісін кеңейтуге өлшеусіз үлес қосқан тарихи тұлға. Әйгілі ғұлама Шығыс пен Батыс мәдениетін шеберлікпен үйлестіріп, аса құнды еңбектер жазды. Ғылым қоғам игілігіне қызмет етуге тиіс деген ұстанымды ілгерілетіп, математика, химия, астрономия және басқа да ілімдерді жан-жақты зерттеді. Адамзатқа ортақ мызғымас құндылықтарды кеңінен дәріптеп, соңына теңдессіз мұра қалдырды. Әл-Фарабидің парасатты адам және қайырымды қоғам туралы тұжырымдары ешқашан өзектілігін жоғалтпайды. Мұның бәрі ұлттық болмысымыздың ажырамас бөлігіне айналған «Таза Қазақстан», «Адал азамат» идеяларымен үндеседі.

Бүгінде біз бір ел болып Әділетті Қазақстанның тұғырын нығайту үшін түбегейлі реформаларды іске асырып, барлық салада ауқымды өзгерістер жасап жатырмыз. Ең бастысы, еліміздің келешектегі бейнесін айқындайтын, мемлекетіміздің бәсекеге қабілетін арттыратын қастерлі құжат – Конституциямызды қабылдадық. Конституцияда білім-ғылымды, инновацияны, адам капиталын дамытуға стратегиялық басымдық әрі міндет ретінде баса назар аударылды.

Мен Қазақстан халқына жолдауымда өскелең ұрпақтың жан-жақты дамуына қолайлы жағдай жасау, сондай-ақ қоғамда жаңа этика қалыптастыру ісіне айрықша мән бердім.

Бұл маңызды міндеттерді жүзеге асыру жолында әл-Фараби сынды ұлы тұлғаларымыздың өнегелі өсиеттері біз үшін мызғымас бағдар болатыны сөзсіз.

Елімізде ғұлама ғалым әл-Фарабидің еңбектерін терең зерделеу және ғылыми айналымға енгізу мәселесі әрқашан мемлекеттік саясатымыздан көрініс табуда. Бүгінгі басқосудың түпкі мақсаты да – осы. Биыл менің бастамаммен жоғары мемлекеттік марапаттар тізіміне «Al-Farabi» ордені енгізілді. Бұл марапат білім мен ғылым, мәдениет пен руханият саласында зор табысқа жеткен тұлғаларға беріледі. Мұндай бастамалар ұлы ойшылдың мол мұрасын кеңінен дәріптеуге ықпал ететіні анық.

Сондықтан тұңғыш рет «Al-Farabi» орденімен Иордан Хашимит Королі Ұлы мәртебелі II Абдалла бен әл-Хусейн марапатталды.

Алқалы жиын халықаралық ынтымақтастықты нығайтуға және фарабитану ілімін кең ауқымда дамытуға жол ашады деп сенемін.

Симпозиум жұмысы табысты болсын!

Қазақстан Республикасының Президенті Қасым-Жомарт ТОҚАЕВ

Халықаралық симпозиум ұлы философ мұрасын дәріптеуге арналды

Вице-президент Ерлан Қарин Әбу Насыр әл-Фарабидің философиялық және ғылыми мұрасына арналған «Философия. Этика. Болашақ» атты халықаралық симпозиумға қатысты.

Әл-Фарабидің мұрасын дәріптеуге арналған халықаралық симпозиумды тұрақты түрде өткізу туралы бастаманы Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаев көтерді. Биыл ғылыми форум Алматы қаласында Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінде өтті.

Халықаралық симпозиумның ашылуында Ерлан Қарин Мемлекет басшысының құттықтау хатын оқып берді. Президент жиынға қатысушыларға жолдаған құттықтау хатында ұлы ойшылдардың озық идеяларын терең зерделеп, өскелең ұрпақ арасында кеңінен насихаттаудың, сондай-ақ оның бәрін заманауи ғылым тұрғысынан пайымдаудың маңызды екеніне тоқталды.

«Әл-Фараби адамзатқа ортақ мызғымас құндылықтарды кеңінен дәріптеп, соңына теңдессіз мұра қалдырды. Оның парасатты адам және қайырымды қоғам туралы тұжырымдары ешқашан өзектілігін жоғалтпайды. Мұның бәрі ұлттық болмысымыздың ажырамас бөлігіне айналған «Таза Қазақстан», «Адал азамат» идеяларымен үндеседі», – деп атап өтті Қасым-Жомарт Тоқаев.

Симпозиум қатысушыларының алдында сөйлеген сөзінде вице-президент әл-Фарабидің идеялары қазіргі жаһандану және технологиялық прогресс дәуірінде ерекше өзекті екенін мәлімдеді. Ерлан Қариннің айтуынша, әл-Фараби, Қожа Ахмет Ясауи және Абай сынды көрнекті ойшылдардың мұрасы ғылыми қауымдастық тарапынан қызығушылық тудырады және қоғамның рухани-адамгершілік негіздерін нығайту ісінде айрықша рөл атқарады.

Сондай-ақ вице-президент Әл-Фараби симпозимуы дәстүрлі ғылыми жиынға айналатынын жеткізді.

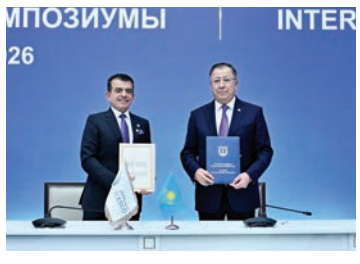
– Президент Түркістанда – Ясауи, Алматыда әл-Фараби мұрасына арналған халықаралық симпозиумдарды бұдан былай тұрақты түрде ұйымдастыруды тапсырды. Екі үлкен тұлғаға арналған мұндай жиындар кезекпен екі жылда бір рет өткізілетін болады. Бұл – рухани мұрамызды науқандық емес, институционалдық деңгейде жүйелі, кешенді зерттеуге көшкенімізді көрсетеді. Қазақстан өзінің тарихын, рухани мұрасын зерттеуді, насихаттауды жүйелі түрде қолға алуда. Бұл – ағартушылық бағыттағы үлкен бетбұрыстың белгісі, – деді Ерлан Қарин.

Форум барысында қатысушылар Әбу Насыр әл-Фарабидің философиялық ілімінің жаһандық гуманитарлық диалогты орнықтырудағы, жалпыадамзаттық құндылықтарды ілгерілетудегі рөлін талқылады.

Халықаралық симпозиумға еліміздің және шетелдің 150-ден астам ғалымдары, зерттеушілері, сарапшылары, сондай-ақ жетекші халықаралық ұйымдардың өкілдері қатысты.

Akorda.kz

2-бет
ҚазҰУ-ға ICESCO өкілдігі берілді

3-бет
IT – келешегі кемел сала

4-бет
Заңның күнделікті өмірде орындалуы маңызды

ҚазҰУ-ға ICESCO өкілдігі берілді

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінде «Философия. Ізгілік. Болашақ» атты Халықаралық Фараби симпозиумы аясында маңызды үш ынтымақтастық меморандумына қол қойылды.

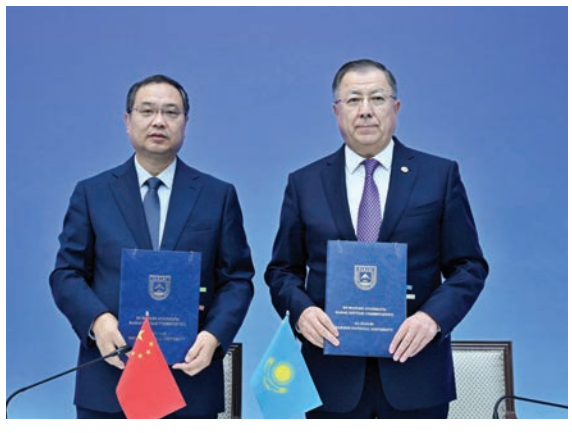
Алғашқы келісім негізінде философия және саясаттану факультетінің Дінтану және мәдениеттану кафедрасына Ислам әлемінің білім, ғылым және мәдениет ұйымы (ICESCO) өкілдігінің мәртебесі берілді. Өкілдік жұмысы негізгі үш бағыт бойынша өрбиді. Ғылыми-зерттеу қызметі аясында дінтану, мәдениеттану саласындағы зерттеу жұмыстары тереңдетіліп, ислам әлемі мен Орталық Азияның ортақ тарихи-мәдени мұрасы зерделенеді. Білім беру және әлеуетті арттыру бағыты бойынша ICESCO-ға мүше мемлекеттердің студенттері мен зерттеушілері үшін арнайы курстар, кәсіптік даярлау бағдарламалары әзірленіп, жазғы мектептер мен академиялық ұтқырлық ұйымдастырылады. Ал диалог және ағартушылық шеңберінде халықаралық конференциялар мен семинарлар өткізіліп, ғылыми жарияланымдар дайындалады. Ресми құжатқа ҚазҰУ ректоры Жансейіт Түймебаев пен ICESCO бас директоры Сәлім әл-Мәлік қол қойды.

Екінші меморандум аясында ҚазҰУ базасындағы «Әл-Фараби» ғылыми-мәдени орталығының кезекті филиалы Қытай Халық Республикасының Чжэнчжоу университетінде ашылады. Мұнда бірлескен жарияланымдар мен аудармалар әзірленіп, ғылыми басылымдар дайындау қолға алынады. Сондай-ақ авторлық құқықтарды қатаң сақтай отырып, тақырыптық кітапхана мен электрондық ғылыми ресурстар базасын құру жоспарланған. Болашақта өзге де халықаралық ғылыми-зерттеу ұйымдарымен бірлесіп жұмыс істеу қарастырылған.

Үшінші меморандум ҚазҰУ мен Малайзия халықаралық ислам университеті арасындағы білім беру саласындағы әріптестікті нығайтуға бағытталған. Келісім аясында оқытушы-профессорлар мен қызметкерлердің іссапарлары мен студенттер үшін қысқа мерзімді бағдарламаларды ұйымдастыру көзделген. Сондай-ақ қос университет ғалымдарының күші біріктіріліп, зерттеушілердің ғылыми жобаларына қаржы бөлінеді және беделді журналдарда бірлескен мақалалар жарияланады.

Шара барысында ресми құжаттарға ҚазҰУ ректоры Жансейіт Түймебаев пен екі университеттің басшылығы қол қойды.

Тәжірибе алмасуға жаңа мүмкіндіктер ашылады

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінде Ислам әлемі білім, ғылым және мәдениет ұйымының (ICESCO) бас директоры Сәлім әл-Мәлік «ICESCO мен ҚазҰУ байланысы: әл-Фараби мұрасын зерттеу мен дәріптеудегі екі тараптың рөлі мен маңызы» тақырыбында көшбасшылық дәріс оқыды.

Іс-шара басында дәріскер Сәлім әл-Мәлікке ұйым мен университет арасындағы әріптестікті нығайтқаны үшін ҚазҰУ-дың «Құрметті профессоры» атағы салтанатты түрде берілді.

Құрметті қонақты қарсы ала отырып, Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ-дың Басқарма Төрағасы – Ректор Жансейіт Түймебаев университет пен ICESCO арасындағы әріптестіктің негізгі кезеңдеріне тоқталды. 2023 жылғы қазанда әл-Фараби мұрасына арналған халықаралық конференция өтті. 2025 жылдың маусым айында тараптар білім, ғылым, жасанды интеллект және жастарды қолдау бағытында бірлескен жобаларды талқылады. Осы жұмыстың жалғасы ретінде 2026 жылдың 21 қыркүйегінде «ICESCO – Әл-Фараби» ғылыми дипломатия орталығын құру туралы меморандумға қол қойылды.

«ICESCO-мен әріптестік университетімізге халықаралық ғылыми байланыстарды кеңейтуге, ортақ зерттеулерді дамытуға, білім мен инновация саласында озық тәжірибе алмасуға жаңа мүмкіндіктер ашады», – деді ректор.

Көшбасшылық дәріс ICESCO мен ҚазҰУ ынтымақтастығының әл-Фараби мұрасын зерттеу мен оны әлемдік деңгейде дәріптеудегі маңызына арналды. ICESCO бас директоры Сәлім әл-Мәлік әл-Фарабидің еңбектері мен ілімі тек өткеннің мұрасы емес, XXI ғасырдағы адамзатты толғандырған өзекті мәселелерге жауап беретін рухани құндылық деп атады. Дәріскер университет пен ұйым арасындағы серіктестіктің жалғасып, тереңдей түскенін алға тартты. Сондай-ақ өзіне берілген құрметті профессор атағын «әл-Фарабидің ілімін болашақ ұрпаққа жеткізу аманаты» ретінде қабылдайтынын жеткізді.

Баяндамашы білім берудің мақсаттарына ерекше назар аударды. «Интеллектуалдық жетістік қоғамның әл-ауқатына қосқан үлесі арқылы мәнге ие болады», – деді ұйым басшысы.

Іс-шара соңында тыңдаушылар ғалымға сұрақ қойып, мазмұнды әрі жан-жақты жауап алды.

Түркі мұрасының цифрлық базасын құруды ұсынды

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің Басқарма Төрағасы – Ректор Жансейіт Түймебаев Ахмет Байтұрсынұлы атындағы Тіл білімі институтының директоры Анар Фазылжанмен кездесті.

Тараптар түркітану саласын дамыту перспективаларын және лингвистикалық зерттеулерге заманауи технологияларды енгізу мәселелерін талқылады.

Жүздесу барысында түркі халықтарының тілдік, жазба және ғылыми мұрасын біріктіретін бірыңғай цифрлық база құру бастамасы негізгі тақырыптардың бірі болды. Жоба аясында қолданыстағы сөздіктерді, монографияларды, ғылыми еңбектер мен басқа да материалдарды зерделеп, жүйелеу және олардың негізінде ортақ электронды ресурс қалыптастыру көзделіп отыр.

Жансейіт Түймебаев бұл бастаманы жүзеге асыру үшін жинақталған ғылыми материалдарды кешенді түрде зерттеп, жүйелеу қажеттігін атап өтті.

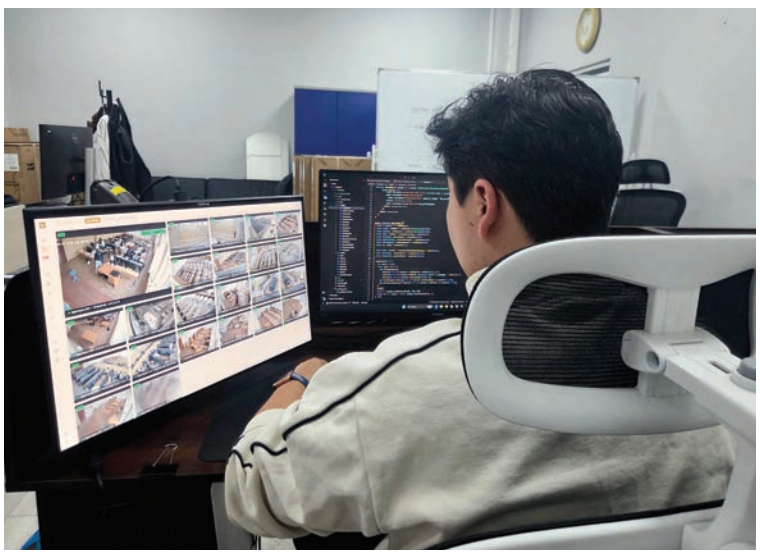
«Құрылатын база күллі түркі әлеміне үлгі болатын ресурсқа айналуы тиіс. Ол жинақталған ғылыми білімді бір арнаға тоғыстырып, зерттеушілерге осы материалдарды еркін пайдалануға мүмкіндік беруі керек», – деді ректор.

Өз кезегінде Анар Фазылжан іргелі түркітану зерттеулерін жүйелі түрде дамытудың және дәстүрлі ғылыми әдістерді сақтаудың маңыздылығына тоқталды.

Нұрсұлтан БАЗАРБАЙҰЛЫ

Vision: көргенін түсінетін камералар

«Qazaq universiteti» газетінің №39 санында жарияланған «AI Sana: студенттік идеядан – ЖИ стартапқа дейін» деген мақаламызда Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ-дың Компьютерлік ғылымдар кафедрасында студенттер алға қойған нақты міндеттердің шешімін табатын жобалар жасап жатқанын жазғанбыз. Бүгін газет оқырмандарының назарына сол жобалардың бірі – көргенін түсінетін камералар туралы мақаланы ұсынып отырмыз.

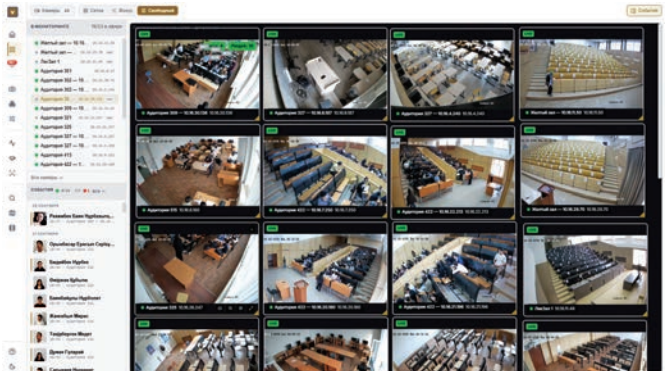
Көптеген мекемелерде камералар тек суретті жазады, ал жазбаны аяқасты оқиғаларға, күрт жағдайларға тап болғанда ғана қайта қарайтыны жасырын емес. Vision бейнеаналитика платформасы басқаша жұмыс істейді: ол оператормен бірге бейнені нақты уақытта көреді және әлі араласуға болатын кезде маңызды жайтты хабарлайды. Мәселен, бір адам ондаған экранды сағаттап бақылай алмайды, ал әр сабақта студентті түгендеу оқытушының уақытын алады. Vision екі рутинаны да өз мойнына алып, шешім жасауды адамға қалдырады.

Жүйе төбелесті (16 кадрдағы қозғалысты қатарынан бағалау арқылы), өрт пен түтінді таниды, алдын ала жүктелген фотосуреттер бойынша адамдарды таниды. Оқу топтары бойынша қатысуды автоматты түрде есептейді, бөлмедегі адамдарды санайды және толу картасын (жылу картасын) салады. Адамның аты белгісіз болса, оператор оны белгілері бойынша, мысалы, жейдесі мен шалбардың түсі бойынша іздей алады. Дабыл оператордың экранына, Telegram-ға және телефонға қысқа бейнеклиппен бірге келеді.

Платформа орнатылған IP-камералармен жұмыс істейді, сондықтан жабдықты ауыстырудың қажеті жоқ. Дабыл бір жайт қатарынан бірнеше кадрда көрінгенде ғана іске қосылады. Демек, жарқыл мен көлеңке жалған дабыл бермейді. Қазір Vision оқу орнында жұмыс істеп тұр: куратор сабақта кім отырғанын көреді, ал күзет қызметі камера нөмірі арқылы төбелес не түтін туралы сигнал ала алады. Дәл осы функциялар жиынтығы мектептер, колледждер, кеңселерге, қоймалар мен қоғамдық ғимараттарға да жарамды.

Бұл жобаны әзірлеушілер құпиялылықты әу бастан-ақ ойластырған. Платформа тұрақты жазба жүргізбейді, тек дабылдарға қатысты қысқа клиптерді сақтайды, ал барлық деректер мекеменің өз серверінде қалады. Тек алдын ала базаға енгізілген адамды тану мүмкіндігі бар, ал адамды жазбаларымен бірге жүйеден жоюға болады. Бет-бейнені тану үшін адамның келісімі қажет. Ал дәлдік ракурсқа, жарықтандыруға және камера сапасына байланысты, сондықтан түпкілікті шешім әрдайым адамның еншісінде қалады. Жоба командасы оператор интерфейсін, адамдарды белгілері бойынша іздеуді және мобильді қосымшаны жетілдіруді жалғастыруда.

Нұрислам ҚАСЫМБЕК,
Компьютерлік ғылымдар кафедрасының меңгерушісі, PhD

Бүгінгі әлемде ақпарат пен технология адамзат дамуының басты қозғаушы күшіне айналды. Бұрын ғылыми фантастика саналған жаңалықтар қазір күнделікті өміріміздің ажырамас бөлігіне айналып отыр. Жасанды интеллект, роботтандыру, үлкен деректер, киберқауіпсіздік және цифрлық платформалар қоғамның даму бағытын айқындайтын маңызды факторларға айналды. Осындай өзгерістер кезеңінде IT саласы – уақыт талабы ғана емес, болашаққа бастайтын стратегиялық бағыт. IT, яғни ақпараттық технологиялар саласы экономиканың барлық секторына ықпал етіп келеді. Білім беру, медицина, өнеркәсіп, энергетика, ауыл шаруашылығы, көлік және мемлекеттік басқару жүйелері цифрлық шешімдер арқылы жаңа деңгейге көтерілуде. Бұл үдеріс еңбек өнімділігін арттырып қана қоймай, қызмет көрсету сапасын жақсартып, уақыт пен ресурсты үнемдеуге және жаңа мүмкіндіктерге жол ашады.

IT – келешегі кемел сала

Қазақстанның цифрлық болашағы өте зор. Қазақстан үшін IT саласын дамыту – ұлттық экономиканың бәсекеге қабілеттілігін арттырудың маңызды тетігі. Елімізде цифрландыру бағытында жүзеге асырылып жатқан бастамалар мемлекеттік қызметтерді оңтайландыруға, кәсіпкерлікті дамытуға және халықтың технологиялық сауаттылығын арттыруға ықпал етуде. Электрондық үкімет қызметтері, цифрлық төлемдер, онлайн білім беру платформалары мен түрлі мобильді қосымшалар технологияның күнделікті өмірдегі маңызын айқын көрсетеді.

Сонымен қатар Қазақстанның IT нарығы үшін отандық бағдарламалық өнімдерді әзірлеу, инновациялық жобаларды қолдау, технологиялық кәсіпкерлікті дамыту және экспортқа бағдарланған шешімдер ұсыну ерекше маңызды. Бұл бағыттар елдің цифрлық тәуелсіздігін нығайтып, халықаралық нарықтағы орнын кеңейтуге мүмкіндік береді.

Цифрлық даму тек ірі қалалармен немесе технологиялық компаниялармен шектелмеуі тиіс. Ауылдық жерлерде интернет сапасын жақсарту, шалғай өңірлердегі жастарға IT білімін қолжетімді ету және цифрлық инфрақұрылымды дамыту – қоғамның барлық мүшесіне тең мүмкіндік берудің негізі. Өйткені технологияның шынайы құндылығы оның қолжетімділігімен және адам өмірін жақсартуға қосатын үлесімен өлшенеді.

Қазіргі жастар үшін IT саласы – білімін шыңдап, шығармашылық әлеуетін жүзеге асырып, әлемдік еңбек нарығына шығуға мүмкіндік беретін кең кеңістік. Бағдарламалау, веб-әзірлеу, деректерді талдау, жасанды интеллект, ақпараттық қауіпсіздік және UX/UI дизайны сияқты бағыттар жаңа мамандықтар мен кәсіби өсу жолдарын қалыптастыруда.

IT саласының болашағын жасанды интеллектісіз елестету қиын. Бүгінде интеллектуалды жүйелер үлкен көлемдегі ақпаратты талдауға, өндірістік үдерістерді оңтайландыруға, ауруларды ерте анықтауға және білім алушылардың жеке қажеттіліктеріне бейімделген оқыту тәсілдерін дамытуға мүмкіндік береді. Алдағы уақытта бұл технологиялардың қолданылу аясы одан әрі кеңейе түспек. Дегенмен технологиялық прогресс жауапкершілікті де талап етеді. Жеке деректерді қорғау, киберқауіпсіздікті қамтамасыз ету, жалған ақпараттың таралуына қарсы тұру және жасанды интеллектіні этикалық тұрғыдан пайдалану – цифрлық қоғамның өзекті міндеттері. Сондықтан IT маманының кәсіби біліктілігімен қатар, оның құқықтық сауаттылығы мен адам алдындағы жауапкершілігі де маңызды.

IT саласының басты ерекшелігі – оның үздіксіз өзгеріп, жаңа мүмкіндіктерге жол ашуында. Бүгінгі технология ертең жаңаруы мүмкін, алайда білімге, ізденіске және жаңашылдыққа деген қажеттілік ешқашан жойылмайды. Сондықтан цифрлық дәуірде алға шығудың басты шарты – өзгерістерге бейімделу, үздіксіз оқу және жаңа идеяларды нақты нәтижеге айналдыра білу. Қазақстанның технологиялық болашағы заманауи инфрақұрылыммен ғана емес, ең алдымен, білімді әрі бастамашыл азаматтарымен айқындалады. Бұл салада табысқа жету үшін тек техникалық білім жеткіліксіз. Логикалық ойлау, шығармашылық қабілет, мәселені шешу дағдысы, командамен жұмыс істеу және ағылшын тілін меңгеру де маңызды. Технологиялар күн сайын жаңарып отырғандықтан, IT маманы үнемі ізденіп, жаңа білім игеріп, кәсіби дағдыларын жетілдіріп отыруы қажет. Сондай-ақ жоғары оқу орындарының міндеті – еңбек нарығының сұранысына жауап беретін, теориялық білімін тәжірибемен ұштастыра алатын білікті мамандар даярлау. Осы орайда, IT саласын дамытуда Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің үлесі зор. Университет заманауи цифрлық технологияларды меңгерген, жасанды интеллект, бағдарламалау және ақпараттық жүйелер бағыттарында бәсекеге қабілетті мамандар даярлауға ерекше көңіл бөледі. ҚазҰУ-дың ғылыми әлеуеті мен инновациялық бастамалары Қазақстанның цифрлық экономикасын дамытуға және елдің халықаралық технологиялық кеңістіктегі орнын нығайтуға ықпал етеді. Студенттерді нақты жобаларға тарту, стартап мәдениетін қалыптастыру, өндіріс орындарымен байланыс орнату және ғылыми зерттеулерге цифрлық технологияларды енгізу білім сапасын арттыруға зор үлес қосуда. Жастардың әлеуетін қолдау, ғылым мен өндірістің байланысын нығайту, отандық IT шешімдерді дамыту және инновацияға қолайлы орта қалыптастыру – осы жолдағы маңызды қадамдар.

IT – жай ғана мамандық немесе технологиялар жиынтығы емес. Бұл – жаңа экономиканың негізі, шығармашылық пен білімді тоғыстыратын кеңістік және елдің бәсекеге қабілеттілігін арттыратын стратегиялық ресурс. Бүгін цифрлық сауаттылық пен технологиялық ойлауға инвестиция салған мемлекет ертеңгі мүмкіндіктерге жол ашады. Демек, IT – келешегі кемел сала ғана емес, Қазақстанның жарқын болашағын қалыптастыратын маңызды күш. Сондықтан цифрлық дәуірдің мүмкіндігі зор және болашағы айқын, яғни IT – жастарға ашылған жаңа мүмкіндіктер әлемі.

Мәнсия ӘСЕМБАЕВА,
Жылуфизика және техникалық физика кафедрасының қауымдастырылған профессоры

Атом энергетикасын дамыту тек АЭС салумен шектелмейді

Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаевтың «Жаңа тарихи кезеңдегі Қазақстанның өзекті міндеттері» атты Қазақстан халқына жолдауы еліміздің ұзақ мерзімді дамуына бағытталған маңызды бастамаларды қамтиды. Онда энергетикалық қауіпсіздікті нығайту, атом энергетикасын өркендету және осы салаға қажетті отандық мамандар даярлау мәселелеріне ерекше көңіл бөлінген.

Президент Балқаш атом электр станциясының құрылысын келесі жылы бастау мүмкіндігін атап өтіп, «Мойынқұм» АЭС жобасы бойынша кешенді ынтымақтастық туралы келісімге қол қоюдың маңызын айтты. Бұл бастамалар елдің энергетикалық қажеттіліктерін қамтамасыз етуге, өнеркәсіпті дамытуға және экономиканың технологиялық әлеуетін арттыруға бағытталған.

Атом энергетикасын дамыту тек электр станцияларын салумен шектелмейді. Ол ұзақ мерзімді ғылыми-техникалық ізденісті, заманауи технологияларды игеруді және білікті кадрлар даярлауды талап етеді. Осы тұрғыдан алғанда, шетелдік серіктестерді Қазақстанда жоғары технологиялық өндірістер ашуға, ядролық энергетика саласындағы тәжірибесімен бөлісуге және отандық мамандарды оқытуға тарту маңызды. Мұндай ынтымақтастық ұлттық мүдделерді қорғап, еліміздің ғылыми-технологиялық дербестігін нығайтуға ықпал етуі тиіс.

Қазақстанға ядролық физиктермен қатар, реакторлық технологиялар, радиациялық қауіпсіздік, материалтану, автоматтандыру, есептеу модельдеуі, экологиялық мониторинг және радиоактивті қалдықтарды басқару бағыттарында жұмыс істейтін мамандар қажет. Сондықтан жоғары оқу орындарының білім беру бағдарламаларын саланың сұранысына сәйкестендіріп, студенттердің ғылыми-зерттеу институттарында, зертханаларда және өндірістік кәсіпорындарда тәжірибе жинақтауына мүмкіндік жасау қажет.

Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ-дың Теориялық және ядролық физика кафедрасы үшін бұл міндеттердің маңызы ерекше. Біздің мақсатымыз – терең іргелі білімді меңгерген, заманауи технологияларды игерген және кәсіби жауапкершілігі жоғары мамандар даярлауға үлес қосу. Ол үшін университеттер, ғылыми орталықтар, мемлекеттік органдар мен атом саласының кәсіпорындары арасындағы ынтымақтастықты кеңейтіп, бірлескен білім беру және ғылыми жобаларды дамыту маңызды. Атом энергетикасының тұрақты дамуы қауіпсіздік мәдениетімен тығыз байланысты. Ядролық және радиациялық қауіпсіздікті қамтамасыз ету, қоршаған ортаны қорғау, су ресурстарына ықтимал әсерді бағалау және радиоактивті қалдықтарды дұрыс басқару мәселелері үнемі назарда болуы керек. Бұл ретте тәуелсіз ғылыми сараптама, халықаралық стандарттарды сақтау және қоғаммен ашық диалог орнату айрықша рөл атқарады.

Жоғары білім мен ғылым – Қазақстанның технологиялық егемендігінің негізгі тірегі. Университеттер маман даярлаумен қатар, жаңа ғылыми білім қалыптастырып, зерттеу нәтижелерін практикалық шешімдерге айналдыратын орталық болуы қажет. Ол үшін зертханалық базаны жаңарту, жас ғалымдарды қолдау, іргелі және қолданбалы зерттеулерді ұштастыру, ғылым мен өндіріс арасындағы байланысты нығайту маңызды. Іргелі ғылымға салынған инвестиция болашақ технологиялардың, білікті кадрлардың және елдің зияткерлік әлеуетінің дамуына жол ашады. Ядролық физика, жаңа материалдар, математикалық модельдеу мен цифрлық технологиялар саласындағы зерттеулер энергетикамен қатар, медицина, өнеркәсіп және экологияның дамуына да серпін бере алады.

Президент жолдауында белгіленген міндеттерді орындау ғылыми қауымдастықтың, жоғары оқу орындарының және өндіріс саласының үйлесімді жұмысын талап етеді. Отандық мамандардың білімі мен ғылыми әлеуетіне негізделген қауіпсіз атом энергетикасы Қазақстанның тұрақты дамуына және келешек ұрпақтың игілігіне қызмет етеді деген сенім бар.

Сәкен ТОҚТАРБАЙ,
PhD, профессор

Бақдәулет КАРСИМАНОВ,
PhD, докторант

Заңның күнделікті өмірде орындалуы маңызды

Еліміздің өткен жолы мен бүгінгі дамуы әрқайсымызға ортақ құндылықтарды еске салады. Соның ішінде заңға құрмет, адал еңбек және адам құқығын қорғау айрықша орын алады.

1990 жылы 25 қазанда Қазақ КСР-нің мемлекеттік егемендігі туралы декларация қабылданды. Бұл құжат Қазақстанның мемлекеттік егемендігін жариялап, тәуелсіздікке бастар жолдағы маңызды қадам болды. Содан бері еліміз талай өзгерісті бастан өткеріп, саяси, экономикалық және құқықтық тұрғыдан дамыды. Азаматтардың құқығы мен бостандығын қорғауға да көбірек көңіл бөліне бастады. Дегенмен елдің дамуы тек жетістіктермен өлшенбейді. Заңның сақталуы, әділдіктің орнауы және әр адамның қадір-қасиетінің құрметтелуі де маңызды.

Мемлекеттің мықтылығы тек экономикасымен немесе жеткен жетістігімен бағаланбайды. Ең бастысы, азаматтардың өз құқығының қорғалатынына сенуі, заң алдында бәрінің тең болуы және адал еңбектің бағалануы. Адам өзін қоғамның толыққанды мүшесі ретінде сезініп, еңбегінің ескерілетініне сенсе, елдің дамуына да белсенді араласады. Сондықтан қоғамдағы өзара сенім мен адамға деген құрметтің маңызы зор.

Заң үстемдігі дегеніміз – бұл заңның баршаға бірдей қолданылуы және әр адамның құқығының қорғалуы. Мысалы, азамат өз құқығын қорғай алса, кәсіпкер жұмысын заңға сай жүргізсе, ал жұмысшы еңбегіне қарай ақы алса, адамдардың заңға деген сенімі артады. Заңның бар болуы жеткіліксіз, ең маңыздысы – оның күнделікті өмірде орындалуы. Азаматтың өтініші уақытында қаралып, жұмысшының еңбекақысы кешіктірілмей төленіп, тұтынушының құқығы қорғалса, заңның қоғам өміріндегі маңызы айқын көрінеді.

Әділетті қоғам адамға құрметпен қараудан басталады. Адал еңбек әр адамға өз қабілетін көрсетуге, отбасын асырауға және елдің дамуына үлес қосуға мүмкіндік береді. Мұғалім шәкірт тәрбиелейді, дәрігер адам өмірін сақтауға күш салады, инженер жаңа шешімдер іздейді, жұмысшы өз тәжірибесімен ортақ іске үлес қосады. Ауыл еңбеккерлерінің де еңбегі елдің өркендеуінде маңызды орын алады. Әр мамандықтың өз орны бар, сондықтан адал еңбек еткен адамның еңбегі бағалануға тиіс.

Еңбек адамына құрмет сөзбен ғана көрсетілмейді. Ол еңбекақының уақытында төленуінен, жұмыс орнындағы қауіпсіздіктен және жұмыскердің құқықтарының сақталуынан көрінеді. Адам өз жұмысын адал атқарса, жұмыс беруші де оған лайықты жағдай жасауға міндетті. Жұмысшы мен жұмыс беруші өз құқығы мен міндеттерін түсініп, бір-біріне құрметпен қараса, еңбек қатынастары да тұрақты болады. Мәселен, құрылыс алаңында жұмыс істейтін адамның қауіпсіздік құралдарымен қамтамасыз етілуі, зауыт жұмысшысына еңбекақысының уақытында төленуі немесе ауыл еңбеккерінің маусымдық еңбегіне лайықты ақы алуы – еңбек адамына құрметтің нақты көрінісі.

Еңбек қатынастарында әлеуметтік әріптестіктің де маңызы зор. Жұмыс беруші мен жұмыскерлер еңбек жағдайы, жұмыс кестесі немесе еңбекақы мәселелерін өзара талқылап, ортақ шешімге келе білсе, көптеген еңбек дауының алдын алуға болады. Мұндай ашық диалог екі тараптың мүддесін ескеруге, жұмыс жағдайын жақсартуға және ұжымдағы өзара құрметті сақтауға мүмкіндік береді.

Бүгінде технология күнделікті өмірімізге терең еніп келеді. Электрондық қызметтер уақытты үнемдеп, қажетті ақпаратты жылдам алуға мүмкіндік береді. Жасанды интеллект те түрлі саладағы жұмысты жеңілдетіп отыр. Алайда жаңа мүмкіндіктермен бірге жаңа мәселелер де пайда болады. Жеке деректерді қорғау, электрондық мәмілелердің қауіпсіздігі және зияткерлік меншік құқықтарын сақтау – соның бірнеше саласы ғана.

Технология дамыған сайын адам құқығы мен қауіпсіздігіне деген назар да күшеюі керек. Жасанды интеллектіні қолданғанда ақпараттың дұрыстығын тексеру, жеке өмірді құрметтеу және қабылданған шешімдер үшін жауапкершілікті ұмытпау маңызды. Мәселе – технологияны шектеуде емес, оны адамға пайда әкелетіндей дұрыс пайдалануда. Ал азаматтардың цифрлық ортадағы өз құқығы мен міндеттерін білуі қауіпсіз әрекет етуіне көмектеседі.

Әділетті қоғамда әр адам өз құқығы бұзылған жағдайда оны заңды жолмен қорғай алуы керек. Бұл үшін әділ сот төрелігінің маңызы зор. Істің жан-жақты қаралуы, екі тараптың да пікірін тыңдау, дәлелдерді әділ бағалау және сотқа жүгіну мүмкіндігінің болуы азаматтардың құқықтарын қорғауға жол ашады. Адам әділ шешімге қол жеткізе алатынына сенгенде, заңға деген құрметі де артады.

Цифрлық технологиялар сот қызметтерін пайдалануды жеңілдетіп, құжаттарды электрондық түрде жіберуге және қажетті ақпаратты алуға мүмкіндік береді. Бірақ технологияның дамуы адамның процестік құқығы мен тараптардың теңдігін сақтауға кедергі келтірмеуі керек. Технология әділдіктің орнын баса алмайды. Ол азаматтардың құқығын қорғауды жеңілдететін құрал болуы тиіс.

Құқықтық мемлекет құру үлкен өзгерістерден ғана тұрмайды. Ол күнделікті өмірдегі қарапайым әрекеттерден басталады: өз жұмысын адал атқару, заңды сақтау, өзгенің құқығын құрметтеу және айналасындағы адамдарға жауапкершілікпен қарау. Мұндай ұстаным әр азаматтың ісінен көрінгенде ғана қоғам да алға басады

Заң үстемдігі, адам құқығын қорғау және адал еңбек бір-бірімен тығыз байланысты. Заң сақталып, адамның еңбегі бағаланып, әркім өз құқығы мен міндетін түсінгенде, қоғамда өзара сенім мен құрмет нығаяды.

Нейля ХИБИНА,
Азаматтық құқық және азаматтық іс жүргізу, еңбек құқығы кафедрасының аға оқытушысы

Жанар ҚАРАШЕВА,
PhD, аға оқытушы

Елдік пен еркіндіктің ақ таңы

Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ колледжі мен «Өркениет әлемі» қоғамдық бірлестігінің ұйымдастыруымен Алматы қаласы Алмалы ауданындағы «Комьюнити» орталығында Республика күніне орай, «25 қазан – Елдік пен еркіндіктің ақ таңы. Д.А.Қонаев – тау тұлға» атты тарихи-танымдық әдеби-сазды кеш өтті.

Елдік пен еркіндікті ұлықтаған тағылымды шараның басты мақсаты – жас ұрпақтың бойына отансүйгіштік рухты сіңіру, ұлттық тарихқа деген құрметін арттыру, мемлекетіміздің қалыптасуы мен өркендеуіне өлшеусіз үлес қосқан тарихи тұлғалардың өнегесін кейінгі буынға жеткізу.

Алғашқы құттықтау сөз ҚазҰУ колледжінің директоры Мәдина Аппақоваға берілді. Білім ордасының басшысы ел болашағы саналатын жастардың сапалы білім алып, ұлттық құндылықтарды бойына сіңіріп өсуінің маңызын атап өтті. Тарихи-танымдық кештің қадірлі қонақтары қатарында Халықаралық Қонаев қорының вице-президенті, «Даңқ» орденінің иегері, полковник, қоғам қайраткері, әнші-сазгер Дәулетбек Жанботаев, «Ер-Намыс» қорының президенті, спорт ардагері, қоғам қайраткері Ерболат Алядинов, белгілі ғалым, филология ғылымының докторы, профессор, «Парасат» және «Достық» ордендерінің иегері Асылы Осман, Қостанай облысы Рудный қаласындағы Ардагерлер қоғамының төрайымы, ұлағатты ұстаз, «Ұлы дала қайраткері» орденінің иегері Нинагүл Пушаева, Алматы қаласындағы №223 орта мектептің директоры Жеңіскүл Иманғалиқызы болды.

Шара барысында мемлекет және қоғам қайраткері Дінмұхамед Ахметұлы Қонаевтың өмір жолы мен ел игілігіне арналған қызметін танытатын бейнематериал көрсетілді.

Д.А.Қонаев – тұтас бір дәуірдің шежіресін бойына жинаған, ел басқарудағы парасаты, қарапайым болмысы, адамгершілік қасиеттерімен халық жадында сақталған тарихи тұлға. Оның ғұмыр жолы – елге қызмет етудің, жауапкершілік пен адалдықтың, биік азаматтық ұстанымның үлгісі. Осы тұста кештің қадірлі қонағы, белгілі ғалым, филология ғылымының докторы, профессор Асылы Әлиқызының Дінмұхамед Ахметұлы туралы жүрекжарды естелігі жиынның мазмұнын тереңдете түсті. Ғалым Қонаевпен тікелей кездесіп, оның үйінде қонақ болған кездерін еске алып, ұлы тұлғаның адамдық болмысы мен кісілік келбеті туралы әсерлі әңгімеледі. Асылы Әлиқызының айтуынша, Дінмұхамед Ахметұлы Түркияға сапары кезінде түрік бауырлардың ерекше құрметіне бөленген. Елге оралған соң да сол азаматтармен арадағы сыйластықты жалғастырып, оларды өз шаңырағына қонаққа шақырған. Түрік қонақтармен тілдесу үшін Асылы Әлиқызы аудармашы ретінде арнайы шақырылыпты. Сол кешке көрнекті ақын Олжас Сүлейменов те қонақ болып, Асылы Әлиқызымен бірге түрік бауырларға аудармашылық қызмет көрсеткен.

Қазақ тілін жетік меңгеріп қана қоймай, мақал-мәтелдерді орнымен қолданып, ойын көркем әрі орамды жеткізетін әзірбайжан қызының тіл байлығына Димаш ата ерекше сүйсінген екен. Асылы Әлиқызының әңгімесіндегі ерекше есте қалған сәттердің бірі – Дінмұхамед Ахметұлының түрік бауырлар туралы айтқан бейнелі сөзі. Түркияға сапары кезінде түрік ағайындардың өзіне ерекше құрмет көрсетіп, жанынан бір елі қалмай, көлеңкесіндей еріп жүргенін еске алған Димаш ата олар туралы: «Түрік бауырлар менің көлеңкем болды», – депті. Асылы Әлиқызы осы сөздің өзі Димаш атаның астарлы ойды дәл тауып айтатын шешендігін, сөздің парқын білетін зеректігін танытатынын ерекше атап өтті. Асылы Әлиқызы Дінмұхамед Ахметұлының қарапайымдылығы мен кішіпейілдігіне де ерекше тоқталды. Ел басқарған биік лауазымына қарамастан, Димаш атаның бойынан астамшылық байқамағанын, әр адамға құрметпен қарап, өзін өте қарапайым ұстағанын ықыласпен жеткізді.

Кештің мазмұнын ұлттық өнермен өрнектеген студенттер қазақтың әйгілі «Адай» күйін орындап, көрермендерге ерекше әсер сыйлады. Колледж білім алушысы Нұрдәулет Бақбергенов «Қонаққа арнау» өлеңін оқыса, Інжу Жақсылық Мұқағали Мақатаевтың «Қазақстан» өлеңін мәнерлеп жеткізді. Жансая Қанапиянованың да өлең оқуы әдеби-сазды кештің мазмұнын толықтырды.

Майра КЕНЕБАЕВА,
ардагер ұстаз

Жақсылық жасау – адам бойындағы ең асыл қасиеттердің бірі. Ал сол жақсылықты жас ұрпақтың бойына сіңіру, оларды мейірімділікке, жанашырлыққа және қоғам алдындағы жауапкершілікке тәрбиелеу – жоғары білім берудің маңызды міндеттерінің бірі.

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті Экономика және бизнес жоғары мектебінің Бизнес-технологиялар кафедрасының «Логистика» білім беру бағдарламасының 2-курсының ЛгК-4 тобының студенттері кураторымен бірге балалар үйіне барып, тәрбиеленушілерге қуаныш сыйлап, игі бастаманың үлгісін көрсетті.

Мейірім – адамзаттың асыл қасиеті

Бұл шараның басты мақсаты тек қайырымдылық көмек көрсету ғана емес, балаларға көңіл бөлу, оларға жылулық сыйлау, сондай-ақ студенттердің бойында мейірімділік пен әлеуметтік жауапкершілік қасиеттерін қалыптастыру болды.

Қазір №1 балалар үйінің Бағанашыл шағын ауданындағы ғимаратында қайта жаңғырту және жөндеу жұмыстары жүргізіліп, тәрбиеленушілердің жаңартылған ғимаратқа көшуіне дайындық жасалуда. Осыған байланысты балалар үйінің өкілдері көшуге қажетті тұрмыстық және шаруашылық заттарымен қамтамасыз етуге қолдау көрсетуді сұраған болатын. Мұны естіген студенттеріміз бейжай қалмай, өзара ақылдасып, топтың 23 студенті тұтастай қатысып, балалар үйіне қажетті заттарды сатып алып, жеткізіп берді. Сонымен қатар балалардың көңілін көтеру үшін олардың сүйікті тәттілерін, шоколад, кәмпит, шырындар мен түрлі жемістерді де ала барды.

Тәрбиеленуші балалар бізді ерекше қуанышпен қарсы алды. Кездесу барысында олар жаттаған тақпақтарын айтып, өз өнерін көрсетті. Олардың жүзіндегі шынайы күлкі, көзіндегі қуаныш пен бізге деген ыстық ықыласы бәрімізге ерекше әсер қалдырды. Әсіресе балалардың кішкентай ғана көңіл бөлудің өзіне шын жүректен қуанғанын көру біз үшін ұмытылмас сәт болды.

Кездесу соңында студенттер балалармен жылы қоштасып, алдағы уақытта тағы да келуге уәде берді. Біз де бұл кездесудің жалғасын тауып, келесі жолы балаларға арнап арнайы мерекелік бағдарлама ұйымдастырып, олардың көңілінен шығатын қызықты ойындар мен қуанышты сәттер сыйлаймыз деп үміттенеміз.

Бұл сапар студенттер үшін де үлкен өмірлік сабақ болды. Олар өзгеге көмектесудің, қолындағы барымен бөлісудің және айналасындағы адамдарға жанашырлық танытудың қаншалықты маңызды екенін іс жүзінде сезінді. Бүгінгі таңда университеттің міндеті тек білікті маман даярлаумен шектелмейді. Білімді, кәсіби тұрғыдан бәсекеге қабілетті, сонымен қатар адамгершілігі жоғары, қоғамға жанашыр азамат тәрбиелеу де басты назарда болуы тиіс. Өйткені болашақ маманның кәсіби жетістігімен қатар, оның адамдық қасиеттері де ерекше маңызға ие.

Куратор ретінде біз үшін студенттеріміздің тек сабақтағы жетістігін ғана емес, олардың адамгершілік қасиеттерін, өзгеге деген қамқорлығы мен жауапкершілігін көру де үлкен қуаныш. Осындай кездесулер жастардың бірбірімен жақынырақ араласуына, өзара түсіністіктің артуына және ұжымдық рухтың нығаюына ықпал етеді.

Балалар үйіндегі әсерлі кездесуден кейін студенттерімізбен бірге түскі ас ішіп, сол күнгі алған әсерімізбен бөлістік. Сол күнгі жылы әсер мен балалардың қуанышты жүздері көңілімізде ұзақ сақталары сөзсіз. Осындай сәттерде кураторлық жұмыстың тек оқу үлгерімін бақылау немесе тәрбие сағаттарын өткізумен шектелмейтінін тереңірек түсінесің.

Болашақ логистика мамандары бұл жолы өздерінің кәсіби бағыттарын да игі іспен ұштастыра білді. Логистиканың негізгі қағидаларының бірі – қажетті затты қажетті орынға уақытында жеткізу. Ал біздің студенттер бұл жолы балаларға қажетті дүниелермен бірге мейірім мен жан жылуын да жеткізді.

Біз үшін бұл шараның ең үлкен нәтижесі – балалардың қуанышы мен студенттеріміздің бойындағы шынайы жанашырлықты көру болды. Мұндай игі бастамалар бір реттік шара болып қалмай, алдағы уақытта да жалғасын тапса дейміз. Өйткені қайырымдылық тек материалдық көмек емес, ол – көңіл бөлу, уақыт арнау, жанашырлық таныту және біреудің өміріне аз да болса қуаныш сыйлау. Балаға сыйлаған бір сәттік қуаныш оның жүрегінде ұзақ сақталуы мүмкін. Ал сол қуанышқа себепші болу – біз үшін үлкен бақыт. Жақсылық жасау дәстүрге айналып, мейірімділік әрбір жастың жүрегінен орын алсын.

Динара САДЫХАНОВА,
Зәуре АХМЕТОВА
Экономика және бизнес жоғары мектебі, Бизнес-технологиялар кафедрасы

In recent years, as China's global influence has continued to grow, interest in learning Chinese has been steadily rising around the world. Against this backdrop, the Sichuan International Communication Center invited Fatimabibi Nogaikyzy Daulet, a professor at Al-Farabi Kazakh National University and a scholar of Sinology, to contribute a signed article. Drawing on her more than three decades of experience in learning Chinese, conducting Sinological research, and teaching, she explores the real-world factors driving the global rise in Chinese language learning and its cultural significance from her personal perspective. She also shares her practical experience and reflections on people-to-people and cultural exchanges between China and Kazakhstan. The full article follows:

Kazakh Sinologist:

China's Industrial Rise Fuels the Chinese Language Fever

I first encountered Chinese literature through its Russian translations. The deep concern for the fates of ordinary people running through the works of Lu Xun and Lao She deeply drew my attention. I have always believed that literature acts as a mirror of social life, opening a path leading to the inner worlds of everyday people.

FROM A DEFIANT DECISION TO A LIFETIME PURSUIT OF SINOLOGY

Looking back, it was a defiant decision I made in my early days that led me on my study journey of sinology. In 1989, I came to Almaty. Initially, I intended to apply to the Faculty of Journalism. That year, Al-Farabi Kazakh National University newly established its Faculty of Oriental Studies, which offered Chinese, Arabic, and Persian programs. Having heard of the extreme difficulty of learning Chinese, I chose it without hesitation. My thought was simple: Difficult as the task may be, I must take on the challenge. Unexpectedly, this decision would actually change my entire life.

In 1993, I came to Xinjiang University as an international student, finding myself truly immersed in China's linguistic and cultural environment for the first time. At that time, I attended classes and lived alongside my Chinese classmates. A friend gave me several books by Sanmao, including "The Crying Camel" and "Stories of the Sahara." Her free-spirited attitude toward life, as well as her curiosity about foreign cultures, ran through every line in each of her books, allowing me to experience the cross-border echoes struck by literature. At Xinjiang University, I became acquainted with my instructor Hu Aihua, under whose guidance, I started the comparative studies of Chinese and Kazakh idioms, shifting my focus from language learning to systematic academic research. In 1999, I completed my dissertation on the comparative study of Chinese and Kazakh idioms. Since then, my research has gradually expanded to cultural semantics in Chinese, ethnic cognitive patterns, and cultural coding in language.

In spite of my focus shifting to linguistics, my love for Chinese literature has never waned. Among my precious collections is "Long Live Youth" by Wang Meng. I am also attracted by Mo Yan's writing style of magical realism while also being so deeply touched by "Women's Victory" by Yu Hua as to shed tears — it is astounding that a male writer can capture the female psyche in such a sensitive way. I always believe that to truly understand a nation calls for understanding its literature.

OPEN UP ANOTHER VISION OF THE WORLD: «CHINESE LANGUAGE FEVER» IN MY EYES

Over the past three decades, I have witnessed the development of Chinese language education in Kazakhstan. In the past, most students learned Chinese out of cultural interest; today, by contrast, their learning motivations are far more diverse. Young people in fields such as economics, trade, journalism, and science and technology now also attach greater importance to Chinese, aware that proficiency in the language can open up new opportunities for their career development.

Geography and history provide a clearer insight into the "Chinese Language Fever" in Central Asia. As early as the era of the Ancient Silk Road, Central Asia emerged as a bridge connecting eastern and western civilizations. There is an old saying in China: Distant relatives are no match for close neighbors. That is why, for neighboring countries, it is necessary to learn about each other's languages and cultures.

Recent years have been marked by the continuous growth of Chinese education platforms in Central Asia. According to 2025 data, there are an aggregate of 13 Confucius Institutes in 5 countries in Central Asia, among which 5 are located in Kazakhstan. Moreover, the Luban Workshop program is thriving in multiple countries. For my part, I believe that beyond expanding the scale of cooperation, international educational partnerships should place greater emphasis on quality, academic autonomy, and respect for diverse cultures and traditions. In my view, the ongoing expansion of the overseas "Chinese Language Fever" in recent years is closely tied to China's growing global influence.

To my mind, the ongoing expansion of the overseas "Chinese Language Fever" in recent years is fueled by varying factors. First, it is associated with China's growing global influence in the global economy, scientific and technological development, and international cooperation. China's advances in fields including manufacturing, international trade, the digital economy, artificial intelligence, new energy, and higher education provide a practical motivation for a growing number of young people around the world to learn Chinese.

Previously, when it came to learning Chinese, people tended to think that it was just something done by would-be translators or diplomats. But now, engineers, enterprise managers, and IT talents are placing more emphasis on the mastery of Chinese. Still, more aspects than economic interests should be considered to understand this "Chinese Language Fever". As a sinologist, I think the most valuable thing about learning a language is that it opens up another vision of the world.

At the same time, modern technology increases the convenience of learning Chinese: online classes, films and television, and social media have all diversified access to Chinese. For all that, I care more about the learning depth and quality than the scale. Hopefully, more overseas young people will communicate in Chinese and more importantly, gain a closer understanding of Chinese history, literature, and philosophy, and grasp Chinese ways of thinking.

ACADEMIC RESEARCH AS A BRIDGE: PRESENTING A REAL CHINA TO ITS NEIGHBORING COUNTRIES

In June of this year, at the Second Central Asia China Studies Forum in Tashkent, a young Uzbek scholar asked me, "Sinology has grown so prominent — could this pose a risk to Central Asia?" I replied, "On the contrary, we need solid sinological research." China is our neighbor and a key partner, which calls for understanding and studying it in depth, objectively, and professionally. Ignorance does not make the world a safer place; only in-depth research can reduce misunderstandings. The mission of sinologists is not to offer blind praise or biased criticism, but to provide reliable knowledge and insights.

This "Chinese Language Fever" has not only boosted language learning, but also laid the groundwork for nurturing professionals with deep knowledge of China. In recent years, Sino-Kazakhstani educational cooperation has kept deepening. At Al-Farabi Kazakh National University, where I am based, the Kazakhstan Branch Campus of Northwestern Polytechnical University (NPU) was officially launched in October 2023. Not long ago, I was invited by NPU to deliver a lecture in Xi'an, where attending students showed strong interest in Kazakhstan. The young people sitting in classrooms today may well serve as bridges for cooperation between our two countries in the future.

In 2006, I published my work "Chinese Legends and Truths", hoping to help Kazakhstani readers develop an objective understanding of China. Two decades on, my research interests have deepened: while my early work focused on the question of "how we perceive China," I am now more dedicated to answering another question: "How do the Chinese people understand the world through their own language?" Specifically, how are a nation's historical memory, values, and cultural psychology preserved in language and passed down from generation to generation? This question has gradually become the core of my academic research in recent years.

In 2026, I published three new works: "Cultural Codes in Language: Exploring the Chinese Worldview Through Language", "A Comparative Study of Chinese and Kazakh Idioms", and "A Practical Conversation Handbook: Russian, English, Kazakh, and Chinese". Though they focus on three distinct fields, they all examine how language and culture interact to jointly shape the way we perceive the world. In addition, I collaborated with the World Sinology Center at Beijing Language and Culture University on the translation of "Analects of Confucius" into Kazakh, hoping to give more Kazakh-speaking readers direct access to this classic of Chinese thought.

By reviewing my journey of sinological studies, I am increasingly and profoundly aware that initially, it was the Chinese language's unique charm that aroused my interest; later, Chinese literature presented vivid humanity and society to me; and finally, academic research led me through the historical memories and ways of thinking borne by the language. More than 30 years ago, I chose Chinese out of curiosity; to date, my passion for exploration has never wavered.

Fatimabibi Nogaikyzy DAULET

Kazakhstani Sinologist, linguist, and translator, she is a professor of Chinese Studies at Al-Farabi Kazakh National University. Her main research interests include Chinese linguistics and culture, Chinese-Kazakh linguistic comparison, cultural codes, translation studies, intercultural communication, and Chinese language teaching. She has published numerous papers in international academic journals.

This article has been first published by Sichuan International Communication Center. https://cbgc.scol.com.cn/news/8080274?from= iosapp&app_id=cbgc

ИИ в учёбе: помощник или угроза честности?

Когда в ноябре 2022 года OpenAI выпустила ChatGPT, мировое образование разделилось надвое: одни преподаватели начали переосмыслять форматы заданий, другие - срочно обновлять политику о плагиате. Три года спустя вопрос не стал проще. ИИ прочно вошёл в студенческую жизнь, и у этого есть как плюсы, так и серьёзные последствия. ИИ в учебе – повсеместная и обыденная практика. По анонимным опросам, 85% студентов так или иначе использовали нейросети в учёбе, причём 43% - непосредственно для написания рефератов, эссе и курсовых работ (vc.ru, апрель 2026). В Великобритании число официально пойманных на использовании ИИ студентов выросло с 1,6 до 5,1 человека на каждую тысячу всего за один учебный год (The Guardian, данные из 131 университета). Шотландские университеты зафиксировали рост числа случаев на 700%.

В нашей стране ситуация не лучше. Проблема приобрела такой масштаб, что вышла на уровень главы государства: президент Токаев публично назвал подмену знаний готовыми ответами нейросетей угрозой критическому мышлению и поручил правительству разработать комплекс мер по обеспечению академической честности (24.kz, октябрь 2025).

Прежде чем говорить об угрозах, честно признаем: нейросети действительно помогают учиться.

Что студенты делают с ИИ легально и полезно:

– Разбирают сложные темы в диалоговом формате

– Ускоряют поиск и первичный анализ научных источников

– Исправляют грамматику и стиль в текстах на иностранном языке

– Готовят структуру для своих собственных работ

– Тренируются перед экзаменами через вопросы и ответы

Около 60% преподавателей положительно оценивают использование ИИ в образовательных процессах - при условии, что студент использует его как инструмент, а не замену собственного мышления. Опрос Wiley среди преподавателей и студентов США и Канады подтверждает: большинство признаёт, что ИИ может реально улучшить качество обучения. Проблема не в том, что студенты используют ИИ - проблема в том, как они его используют. Новый термин «AI-giarism» (от AI + plagiarism) точно описывает суть: когда нейросеть пишет текст, а студент сдаёт его как своё - это не просто лень, это интеллектуальный обман. И масштаб его растёт стремительно.

В июне 2025 года MIT Media Lab опубликовал исследование «Your Brain on ChatGPT», вызвавшее волну в академическом мире. Учёные разделили 54 участника на три группы: одни писали эссе с ChatGPT, другие - с поиском Google, третьи - без инструментов вообще. Активность мозга отслеживалась через ЭЭГ. Результат оказался тревожным: пользователи ChatGPT показали наименьшую активность мозга и хуже всех справились с когнитивными и поведенческими тестами. Исследователи зафиксировали сдвиг: вместо активного критического мышления мозг переходил в режим пассивного наблюдения - «скопируй и вставь». Но главное, что эффект сохранялся. Когда участников переводили в группу «без инструментов», те, кто раньше пользовался ChatGPT, всё равно хуже справлялись - их мозг пытался вспомнить, что написал ИИ, вместо того чтобы думать самостоятельно. Проще говоря: чем дольше ты позволяешь ИИ думать за тебя - тем хуже думаешь сам.

Что интересно - тревогу разделяют и сами студенты. По данным масштабного опроса RAND Corporation: 60% студентов, использующих ИИ, выразили беспокойство по поводу последствий для своего обучения.

Со слов студентов КазНУ факультета журналистики: «Сложно воспринимать самостоятельно информацию и вчитываться в текст, чтоб понять его. Проще ИИ-шке закинуть.», «У меня уже синдром самозванца уже из-за того, что я ничего не знаю, но за счет ChatGPT показываю мнимые, фейковые «хорошие результаты успеваемости». Осознание есть. Но привычка - сильнее.

Высшее образование строится на простой идее: ты учишься, ты получаешь диплом, подтверждающий твои знания. Когда эта цепочка разрывается, рушится доверие к самому документу. Работодатели уже реагируют. По данным аналитиков, академические дипломы теряют предсказательную ценность: работодателям всё сложнее понять, что за человек стоит за бумагой - специалист или умелый пользователь ChatGPT. Именно поэтому крупные технологические компании - от Google до Tesla, всё активнее заменяют традиционные требования к диплому на практические тесты навыков.

Исследования фиксируют конкретный список того, что атрофируется при злоупотреблении ИИ: способность к самостоятельному анализу, синтезу информации из разных источников, выстраиванию собственной аргументации, решению нестандартных задач и - что особенно важно - уверенность в себе как в мыслящем человеке. Университеты по всему миру бросились к детекторам ИИ , GPTZero и другим. Но инструменты оказались ненадёжными. Австралийский Catholic University в 2024 году зафиксировал почти 6 000 обвинений в использовании ИИ, это 90% всех дел об академических нарушениях. Но около 25% из них были отклонены после расследования как ложноположительные. В марте 2025 года университет отказался от детектора Turnitin (feedough.com). Аналогичное решение принял Университет Кейптауна - с октября 2025 года.

Цена ошибок - не просто оценки. По данным ABC News задокументированные ошибки уже стоили студентам оценок и угрожали срокам выпуска. При этом 54%% руководителей вузов признают, что их преподаватели не умеют распознавать ИИ-сгенерированный текст (feedough.com).

Топовые университеты возвращают стандартизированные тесты. MIT восстановил обязательный экзамен ещё в 2022 году, Гарвард в 2024-м, Стэнфорд в 2025-м. Логика проста: бумажный экзамен в аудитории без интернета – это единственная ситуация, где ИИ точно не поможет.

Казахстан выбирает путь регулирования, а не запретов, Министерство просвещения РК утвердило стандарт, определяющий «допустимые зоны» применения ИИ на основе него вузы разрабатывают собственные регламенты. С учебного года 2025–2026 элементы ИИ включены в обязательные предметы «Цифровая грамотность» и «Информатика» во всех школах страны. Казахстан также планирует создать первый в стране университет искусственного интеллект – это сигнал о том, что государство делает ставку не на борьбу с технологией, а на её освоение. Западные вузы переосмысливают форматы заданий. Устные экзамены, проекты с защитой, эссе от руки в аудитории - всё это возвращается как ответ на ИИ-эпоху.

Вопрос «помощник или угроза?» - ложная дихотомия. ИИ является и тем и другим - в зависимости от того, как его использовать. Если ты просишь ChatGPT объяснить тему – это инструмент. Если просишь написать курсовую - это не просто обман университета. Это обман самого себя. Ты платишь годами жизни за образование, а на выходе получаешь диплом, за которым нет реальных знаний. Преподаватели меняют форматы, детекторы ошибаются, политики устаревают. Но одно остаётся неизменным: навык думать - это мышца. И если её не тренировать, она слабеет. Тихо, незаметно - но необратимо. А средний возраст студентов – именно то время, когда формируется лобная доля. Отсутствие тренировок может в дальнейшем привести к эпидемии людей, которые не имеют критического мышления и не могут осознанного принять решение. И что ждет наш мир с такими людьми?

Надежда БИТЮЦКАЯ,
студент 3-го курса факультета журналистики

«Музыка нас связала»: молодежные субкультуры Казахстана

Чем живет современная молодежь Казахстана и почему для нее так важна музыка? Ответы на эти вопросы ищут в Казахском национальном университете имени аль-Фараби. Здесь молодежные музыкальные субкультуры исследует PhD докторант образовательной программы «8D03102 – Культурология» Асель Шерубайкызы. Ее научный руководитель – доктор философских наук, профессор Ажар Куанышбековна Жолдубаева; руководитель исследовательской практики – кандидат филологических наук, доцент Мира Рашидовна Балтымова.

Во второй половине XX – начале XXI века музыка стала для молодежных субкультур объединяющей силой. Вокруг нее складывался особый стиль жизни, который проявлялся во внешнем облике, языке и поведении молодых людей. Не остался в стороне от этих процессов и Казахстан. После обретения независимости в 1991 году музыкальные субкультуры развивались здесь под влиянием глобальной массовой культуры и на фоне поиска новой национальной идентичности.

Отдельным аспектам этой темы посвящены наши статьи «Креативная индустрия Казахстана: вызовы и перспективы» и «Готическая субкультура как пространство «вторичного бытия» народной культуры». Они опубликованы в республиканском научно-познавательном журнале «Мәдениет. Ғылым. Қоғам» (№ 1 и № 2, 2026), который издает филиал Международного центра сближения культур под эгидой ЮНЕСКО в Астане.

Заметной публикацией прошлого учебного года стала статья «Улицы – наши кисти. Площади – наши палитры» в газете «Рудненский рабочий» (26 марта 2026 года). Работа, которую мы вели на общественных началах в русле политики университета, привела нас в Костанайскую область. Мы также продолжаем писать для широкой аудитории, чтобы повышать субкультурную грамотность. В этом семестре на портале e-history.kz вышла статья «Қазақстанда музыкалық субмәдениеттерді жіктеу мәселесі зерттелді».

Часть результатов прошла апробацию на международных конференциях и вошла в сборники их материалов. Однако именно публикации в СМИ делают наш труд по-настоящему полезным и помогают вести диалог с людьми. Отечественные университеты сегодня открыты обществу, и это вдохновляет нас на дальнейший научный поиск. Особенно радует то, что КазНУ имени

аль-Фараби, недавно получивший исследовательский статус, служит площадкой для самых разных областей знания, включая гуманитарные дисциплины и культурологию.

Асель ШЕРУБАЙКЫЗЫ,
PhD докторант образовательной программы «8D03102 – Культурология»

Халықаралық симпозиум ұлы философ мұрасын дәріптеуге арналды

ҚҰРЫЛТАЙШЫ:
Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің Басқарма Төрағасы – Ректоры
Жансейіт ТҰЙМЕБАЕВ

Ақпарат және коммуникациялар департаментінің директоры
Қаншайым БАЙДӘУЛЕТ

Бас редактор: Гүлнар ЖҰМАБАЙҚЫЗЫ
Жауапты хатшы-дизайнер: Талғат КІРШІБАЕВ
Тілшілер: Қайыржан ТӨРЕЖАН, Гүлзат НҰРМОЛДАҚЫЗЫ
Фототілші: Марат ЖҰНІСБЕКОВ
Корректор: Күләш ҚАДЫРБАЕВА

Газет 1994 жылдың 7 ақпанында Қазақстан Республикасының Баспасөз және бұқаралық ақпарат министрлігінде тіркеліп, № 1242 куәлігі берілген

МЕКЕНЖАЙЫ:
- 050040, Алматы қ., Әл-Фараби даңғылы, 71, ректорат, 3-қабат, №305, 307 бөлме. Байланыс телефоны: 377-33-30, ішкі: 32-27, 32-28, тікелей: 377-31-48.
- Электронды мекенжай: **kaznugazeta@gmail.com**
- Газет редакцияның компьютер орталығында теріліп, беттелді. «Алматы-Болашақ» АҚ баспаханасында басылды.

Кезекші редактор: Гүлзат НҰРМОЛДАҚЫЗЫ

Бағасы келісім бойынша.
Газетке жазылу индексі: 64787
Таралымы – 2000
Тапсырыс №2606

- Жарияланған мақаладағы автор пікірі редакцияның көзқарасын білдірмейді.
- Редакцияға түскен қолжазба қайтарылмайды, үш компьютерлік беттен асатын материалдар қабылданбайды.
- «Qazaq universitetine» жарияланған мақала көшіріліп басылса, сілтеме жасалуы міндетті.
- Жарнама мәтініне жарнама беруші жауапты.